

Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
Her Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

WALES **AUDIT** OFFICE

SWYDDFA **ARCHWILIO** CYMRU

**Adroddiad ar ansawdd y gwasanaethau gwella
ysgolion a ddarperir gan
Gonsortiw m Gogledd Cymru**

**Consortiw m Gogledd Cymru
Bryn Eirias
Ffordd Abergele
Bae Colwyn
Conwy
LL29 8BY**

Ebrill 2016

gan

**Estyn, Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg
a Hyfforddiant yng Nghymru**

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor

Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan:

www.estyn.llyw.cymru

Cyfieithwyd y ddogfen hon gan Trosol (Saesneg i Gymraeg).

© Hawlfraint y Goron 2016: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 30/06/2016

Cyd-destun

Proffil rhanbarthol

Mae GwE yn darparu gwasanaethau gwella ysgolion ar gyfer rhanbarth sy'n cynnwys chwe awdurdod lleol, sef: Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Gwynedd, Wrecsam ac Ynys Môn.

Roedd 80,110 o ddisgyblion o oedran ysgol gorfodol yn y rhanbarth yn 2015. Mae hyn gyfwerth â 22% o'r holl ddisgyblion yng Nghymru. Mae 439 o ysgolion a gynhelir yn y rhanbarth, sef 28% o'r holl ysgolion a gynhelir yng Nghymru (CYBLD, 2015).

Mae 16% o ddisgyblion o oedran ysgol gorfodol yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim, ac mae hyn islaw'r ffigur cenedlaethol, sef 19%. Y lefel cymhwysedd hon yw'r isaf o'r pedwar consortia rhanbarthol (CYBLD, 2015).

Yn y rhanbarth, dywed 31% o bobl tair oed a hŷn eu bod yn medru'r Gymraeg o gymharu â chyfartaledd Cymru, sef 19% (Cyfrifiad 2011, Swyddfa Ystadegau Gwladol).

Ar 31 Rhagfyr 2015, mae lleiafrifoedd ethnig yn cyfrif am 2% o'r boblogaeth yn y rhanbarth, ac mae hyn ychydig islaw cyfartaledd Cymru.

Ar 31 Mawrth 2015, mae 1,000 o blant yn y rhanbarth yn cael gofal gan awdurdod lleol, ac mae hyn gyfwerth ag 18% o blant sy'n cael gofal yng Nghymru.

Cyd-destun perfformiad

Gogledd Cymru sydd â'r gyfran isaf o ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim o'r pedwar rhanbarth yng Nghymru.

At ei gilydd, cyfradd y gwelliant yn neilliannau disgyblion yng Ngogledd Cymru ar draws llawer o ddangosyddion dros dair blynedd hyd at 2015 oedd yr arafaf o'r pedwar rhanbarth. Er Medi 2012, fodd bynnag, barnwyd bod dros hanner yr ysgolion uwchradd yn dda neu'n well am eu safonau adeg eu harolygu. Mae hon yn gyfran uwch o'i chymharu â gweddill Cymru.

Ym mron pob un o'r prif ddangosyddion yn y Cyfnod Sylfaen a chyfnod allweddol 4, mae o leiaf hanner ysgolion y rhanbarth yn y 50% is o gymharu ag ysgolion tebyg yn 2015. Yn y ddau gyfnod hwn, mae hwn wedi bod yn ddarlun sy'n dirywio dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, gan fod perfformiad mewn rhanbarthau eraill wedi gwella ar gyfraddau cyflymach. Fodd bynnag, mae deilliannau a aseswyd gan athrawon yng nghyfnodau allweddol 2 a 3 yn fwy cadarnhaol o gymharu â deilliannau ysgolion tebyg ledled Cymru.

Dros y tair blynedd diwethaf, mae perfformiad yn y Cyfnod Sylfaen a chyfnod allweddol 2 wedi cynyddu ychydig o gymharu â'r cyfraddau cyffredinol ledled Cymru. Fodd bynnag, dim ond gwahaniaeth bach sydd rhwng y rhanbarthau yn y ddau gyfnod, gyda rhyw 17 o bob 20 disgybl yn cyflawni dangosydd y Cyfnod Sylfaen a'r

dangosydd pwnc craidd ym mhob cyfnod yn y drefn honno ar draws yr holl ranbarthau. Adeg eu harolygu, cafodd cyfran uwch o ysgolion cynradd eu barnu'n dda neu'n well am eu safonau er Medi 2012 o gymharu â gweddill Cymru'n gyffredinol.

Mae cyfran y disgyblion sy'n cyflawni'r lefel ddisgwyliedig yn y dangosydd pwnc craidd yng nghyfnod allweddol 3 wedi cynyddu'n gyflymach na chyfradd Cymru dros y tair blynedd diwethaf. Yn 2015, y perfformiad oedd yr uchaf yng Nghymru. Mae dros hanner yr ysgolion yn y rhanbarth yn y 50% uwch o gymharu ag ysgolion tebyg yng Nghymru. Fodd bynnag, mae perfformiad yng nghyfnod allweddol 3 yn groes i berfformiad yng nghyfnod allweddol 4.

Yng nghyfnod allweddol 4, mae cyfran y disgyblion sy'n cyflawni trothwy lefel 2 gan gynnwys gradd TGAU A*-C mewn Saesneg neu Gymraeg mamiaith a mathemateg wedi gwella'n arafach o lawer na hynny a welwyd ledled Cymru'n gyffredinol dros y tair blynedd diwethaf. Er 2013, mae'r gyfradd wella o ran y mesur hwn wedi bod traean cyfradd wella yng Nghymru. Nid yw perfformiad ym mhob awdurdod lleol yn y rhanbarth ddim uwch na'r targed meincnod a osodwyd gan Lywodraeth Cymru yn 2015. Mae bron i ddwy ran o dair o ysgolion yn y rhanbarth yn y 50% is o gymharu ag ysgolion tebyg. Hefyd, mae dros draean o ysgolion yn y 25% gwaelod pan gaiff eu perfformiad ei gymharu â pherfformiad ysgolion tebyg.

Mae perfformiad disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim wedi gwella ar y gyfradd arafaf ar draws y rhanbarthau dros y tair blynedd diwethaf. Yn 2015, mae cyfran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim sydd yn cyflawni trothwy lefel 2, yn cynnwys gradd TGAU A*-C mewn Saesneg neu Gymraeg mamiaith a mathemateg, islaw'r gyfradd gyfartalog yng Nghymru o ryw ddau bwynt canran. Mae'r bwlch rhwng perfformiad bechgyn a merched yn debyg i'r darlun cenedlaethol. Fodd bynnag, mae perfformiad bechgyn a merched mewn Saesneg a mathemateg yn rhy amrywiol ar draws awdurdodau lleol.

Mae perfformiad o ran y sgôr pwyntiau ehangach cyfartalog wedi'i chapio wedi aros yr un fath yn fras dros y tair blynedd diwethaf, er iddo ddirywio yn 2015. Erbyn hyn, mae'n gyson â pherfformiad ledled Cymru er iddo fod yn gyson uwch yn y pedair blynedd flaenorol. Yn 2015, roedd perfformiad yn hanner y chwe awdurdod lleol yn y rhanbarth islaw'r targed meincnod a osodwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae llai na hanner yr ysgolion yn y rhanbarth yn y 50% uwch pan gaiff eu perfformiad ei gymharu â pherfformiad ysgolion tebyg, ac mae dros draean o ysgolion yn y 25% gwaelod o gymharu ag ysgolion tebyg.

Mae perfformiad o ran trothwy lefel 1 wedi gwella ar gyfradd arafach nag ar hyd a lled Cymru dros y tair blynedd diwethaf. Fodd bynnag, mae mwyafrif yr ysgolion uwchradd yn y 50% uwch pan gaiff eu perfformiad ei gymharu â pherfformiad ysgolion tebyg.

Mae cyfran y disgyblion sy'n cyflawni pum gradd A* neu A mewn TGAU neu gyfwerth wedi dirywio dros y tair blynedd diwethaf. Yn 2015, mae cyfran y disgyblion sy'n cyflawni'r mesur hwn yn is na'r gyfran yng Nghymru, ac mae perfformiad yn amrywio gormod ar draws yr awdurdodau lleol.

Mae perfformiad mewn Saesneg a mathemateg yn gymharol wan ar draws y rhanbarth. Yn unol â'r dangosyddion eraill yng nghyfnod allweddol 4, y gyfradd wella fu'r wannaf o'r pedwar rhanbarth yn y ddau bwnc. Yn 2015, ar gyfer Saesneg a mathemateg, dim ond rhyw draean o ysgolion sydd yn y 50% uwch pan gaiff eu perfformiad ei gymharu â pherfformiad ysgolion tebyg ledled Cymru. Yn ogystal, mae gormod o ysgolion yn y 25% gwaelod ar gyfer y pynciau hyn.

Mae presenoldeb mewn ysgolion cynradd ac uwchradd wedi gwella dros y blynyddoedd diwethaf, ond yn arafach na gweddill Cymru. Yn 2015, roedd y gyfradd presenoldeb ychydig islaw cyfartaledd Cymru mewn ysgolion cynradd, ac ychydig uwchlaw cyfartaledd Cymru mewn ysgolion uwchradd.

Argymhellion

- A1 Sicrhau bod y gwasanaeth gwella ysgolion yn defnyddio data, gosod targedau a gweithdrefnau olrhain yn fwy effeithiol i herio a chefnogi ysgolion er mwyn gwella perfformiad yr holl ddysgwyr ar draws ysgolion ac awdurdodau lleol, yn enwedig yng nghyfnod allweddol 4
- A2 Gwella ansawdd arfarnu wrth gyflwyno gwasanaethau gwella ysgolion
- A3 Gwella trylwyrdeb y trefniadau ar gyfer nodi a rheoli risg
- A4 Sicrhau bod cynlluniau busnes a chynlluniau gweithredol yn cynnwys meini prawf llwyddo clir a bod cynnydd yn erbyn y rhain yn cael ei fonitro'n effeithiol
- A5 Egluro rôl strategol y rhwydweithiau rhanbarthol a'u hatebolrwydd i'r Cyd-bwyllgor
- A6 Datblygu fframwaith priodol ar gyfer asesu gwerth am arian; sicrhau bod cynllun ariannol tymor canolig yn cyd-fynd â'r cynllun busnes, a bod costau ffrydiau gwaith wedi'u nodi'n llawn.

Prif ganfyddiadau

Cymorth ar gyfer Gwella Ysgolion: Digonol

Mae'r consortiwm yn adnabod ei ysgolion yn gynyddol dda. Mae adroddiadau cyn- arolygiad ar gyfer ysgolion a ddarperir gan yr awdurdod lleol, gan ddilyn cyngor gan y consortiwm, yn gyson â deilliannau arolygu i raddau helaeth. Ceir llai o bryderon ymhlith arolygwyr ynglŷn â'r adroddiadau hyn nag mewn rhanbarthau eraill yng Nghymru. Mae deilliannau arolygu yn dangos bod ysgolion wedi'u categorio'n briodol ar y cyfan.

Ym Medi 2015, cyflwynodd y consortiwm ystod o raglenni her a chymorth i ysgolion. Mae'r rhaglenni defnyddiol hyn wedi'u teilwra i ddarparu gwasanaethau cymesur addas i ysgolion yn seiliedig ar eu categori neu fath o ysgol, ac maent yn sicrhau bod ymgynghorwyr her yn cael eu lleoli'n briodol. Mae pob rhaglen yn amlinellu'n glir y modd y bydd y consortiwm yn gweithio gyda'r ysgol, ac yn disgrifio rolau a chyfrifoldebau'r consortiwm, ysgol, awdurdod lleol a, lle bo'n berthnasol, awdurdod esgobaethol. Ym mhob agwedd ar ei waith, mae'r consortiwm yn gweithio'r un mor effeithiol trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg, ac mae'n darparu her a chymorth cyfartal i ysgolion Cymraeg, ysgolion dwyieithog ac ysgolion cyfrwng Saesneg.

Cyn 2015, cafodd cyfran uchel o adnoddau a ffocws yn y consortiwm ei rhoi i wella ysgolion yn y categorïau coch ac ambr. Arweiniodd y gweithgarwch hwn at welliannau mewn llawer o'r ysgolion hyn. Fodd bynnag, arafodd y gyfradd wella mewn ysgolion eraill ac ni wnaeth y consortiwm nodi diffygion a arweiniodd at ddeilliannau annisgwyl o wan yng nghyfnod allweddol 4 yn 2015. Golygai anghysonderau mewn gosod targedau ac olrhain deiliannau rhagamcanol ar draws ysgolion uwchradd y rhanbarth na wnaeth y consortiwm herio tanberfformio yn ddigon cadarn.

Er bod y consortiwm wedi darparu arweiniad pellach i ysgolion ers hynny ar sut y dylid gosod targedau, mae'r targedau canlyniadol a gytunwyd gan ysgolion, awdurdodau lleol a'r consortiwm yn arwain at dargedau rhanbarthol sy'n uwch o lawer na'r targedau yr oedd y consortiwm wedi cytuno arnynt yn flaenorol yn ei gynllun busnes, yn enwedig mewn perthynas â pherfformiad disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim. Mae'r dangosyddion perfformiad a ddefnyddir gan ysgolion i osod targedau ac olrhain cynnydd i gyd yn berthnasol. Mae system addas ar waith i fonitro cynnydd ysgolion yn erbyn y dangosyddion perfformiad hyn, a chaiff ei defnyddio'n effeithiol i herio ysgolion yn ystod y flwyddyn. Fodd bynnag, er y deilliannau gwan yn ddiweddar, nid yw'n ofynnol i ysgolion uwchradd gytuno ar darged ar gyfer perfformiad pum gradd A*-A yng nghyfnod allweddol 4 ac nid yw cynnydd yn erbyn y dangosydd hwn yn cael ei olrhain.

Mae'r consortiwm wedi gwella ei system rheoli gwybodaeth. Erbyn hyn, mae gan staff y consortiwm fynediad i wybodaeth o ystod ac ansawdd gwell i gynorthwyo eu gwaith, ac maent yn defnyddio'r wybodaeth honno'n fwy effeithiol. Fodd bynnag, nid yw data bob amser yn cael ei ddefnyddio'n ddigon effeithiol na phriodol wrth arfarnu rhaglenni a phrosiectau i gynorthwyo gwella ysgolion.

Mae ansawdd gwaith ymgynghorwyr her wedi gwella ers i'r consortiwm gychwyn ar ei ffurf bresennol yn Ebrill 2013. Mae'r consortiwm wedi darparu cymorth da i ddatblygu rôl ac ansawdd gwaith ymgynghorwyr her a staff eraill sy'n gysylltiedig â gwaith gwella ysgolion. Caiff y rhan fwyaf o ysgolion eu herio'n briodol. Mae prosesau'r consortiwm ar gyfer sicrhau ansawdd gwaith ymgynghorwyr her yn addas ac yn ddefnyddiol. Fodd bynnag, mae arfarniadau ymgynghorwyr her mewn ychydig o ysgolion yn rhy hael neu'n rhy annelwig, ac nid ydynt yn arfarnu arweinyddiaeth yn ddigon da.

Mae'r rhaglen her a chymorth i ysgolion yn y categori gwyrdd ac ysgolion 'cryf neu sefydledig' yn y categori melyn yn cyflwyno model pwrpasol i ysgolion i herio a chynorthwyo ei gilydd. Mae hwn wedi'i gynllunio i symud y rhanbarth tuag at fodloni un o'i amcanion strategol, sef 'system hunanwella', lle mae arweinwyr addysg yn darparu 'cymorth a her i'w gilydd er mwyn gwella safonau yn yr holl ysgolion'. Mae penaethiaid yn gadarnhaol iawn ynglŷn â'r newid diwylliant hwn ac yn dangos buddion cynnar yn ôl y son. Ceir enghreifftiau o her gadarn a buddiol rhwng penaethiaid sydd yn y flwyddyn gyntaf o'r rhaglen hon. Fodd bynnag, mae arfarniadau mewn adroddiadau adolygu cymheiriaid yn tueddu dibynnu gormod ar ddata, heb wirio hyn yn erbyn tystiolaeth uniongyrchol fel arsylwadau gwersi neu graffu ar waith dysgwyr. Mae ymgynghorwyr her yn ymuno â thrafodaethau rhwng penaethiaid, ond nid ydynt bob amser yn cyflawni eu rôl sicrhau ansawdd yn ddigon trwyadl. Mae cyflwyno 'ysgolion cyd-arweiniol' yn ddiweddar yn cyfrannu at y 'system hunanwella' sy'n datblygu hefyd, trwy ddatblygu gallu ysgolion sydd ag arfer ragorol mewn meysydd penodol i gynorthwyo ysgolion eraill. Fodd bynnag, mae'n rhy gynnar i farnu effaith y dull gweithredu hwn.

Mae'r consortiwm yn darparu rhywfaint o gymorth yn uniongyrchol i ysgolion, ond mae hefyd yn brocera cymorth o ffynonellau allanol fel penaethiaid o fewn y rhanbarth neu ymgynghorwyr annibynnol. Mae rhaglenni cymorth y consortiwm ar gyfer ysgolion â'r angen mwyaf yn amlinellu eu camau gweithredu ar gyfer y flwyddyn academaidd ac adnoddau cysylltiedig. Fodd bynnag, nid yw'r camau i gynorthwyo'r ysgolion hyn yn ddigon penodol bob amser, a gallai hyn gyfyngu ar eu heffaith.

Mae cymorth i ysgolion i wella ansawdd yr addysgu a'r dysgu ac arweinyddiaeth mewn llythrennedd, rhifedd a phynciau craidd yn ffocws cymorth cadarn i ysgolion. At ei gilydd, mae argaeledd ac ansawdd cymorth wedi gwella yn y rhanbarth, er nad yw gwaith yn cael ei arfarnu'n ddigon da bob amser. Yn ddiweddar, penododd y consortiwm arweinydd strategol ar gyfer y Cyfnod Sylfaen i fynd i'r afael â gwendidau yng ngwaith y consortiwm hyd yma wrth herio a chynorthwyo ysgolion.

Mae'r consortiwm wedi bod yn araf yn darparu her a chymorth clir a chyson i ysgolion ar leihau effaith amddifadedd ar ddeilliannau. Er bod hwn yn ffocws gwaith ymgynghorwyr her, nid yw defnydd ysgolion o'r Grant Amddifadedd Disgyblion yn cael ei fonitro na'i arfarnu yn drwyadl yn gyson.

Mae'r consortiwm wedi datblygu ystod gynhwysfawr a chydlynus o raglenni i ddatblygu arweinyddiaeth yn y rhanbarth, o baratoi athrawon i ymgymryd â'u rôl arweinyddiaeth gyntaf, i ddatblygu penaethiaid profiadol a llwyddiannus. Mae llawer o'r rhaglen yn rhy newydd i'w harfarnu, ac nid yw rhai agweddau wedi'u cyflawni eto.

Dechreuodd y rhaglen datblygu arweinwyr canol dros flwyddyn yn ôl, ond nid yw'r adroddiad arfarnu a gomisiynwyd gan y consortiw yn canolbwyntio digon ar effaith.

Mae'r consortiw yn gweithio'n effeithiol gydag uwch swyddogion a rheolwyr gwasanaethau o bob awdurdod lleol i rannu gwybodaeth berthnasol am ysgolion ac i gefnogi gwaith ei gilydd. O ganlyniad, er enghraifft, mae ymgynghorwyr her yn rhoi ystyriaeth dda i wybodaeth gyd-destunol bwysig am ysgolion, ac mae digon o wybodaeth gan awdurdodau lleol i gefnogi'u defnydd o'u pwerau ymyrryd statudol mewn ysgolion sy'n peri pryder. Mae'r consortiw yn gweithio'n effeithiol gyda rhaglen Her Ysgolion Cymru Llywodraeth Cymru.

Mae ffocws priodol gan y consortiw ar ddatblygiadau cenedlaethol fel newidiadau i'r cwricwlwm a chymwysterau, a dulliau i gefnogi datblygiad proffesiynol athrawon. Mae'n ymgysylltu ag ysgolion yn y gwaith cynnar i'w harwain drwy'r newid, er bod y gallu i gynorthwyo ysgolion yn effeithiol yn amrywio. Mae'r consortiw yn gwella ei allu i gysylltu ysgolion â'i gilydd ar draws y rhanbarth ar gyfer agweddau ar gymorth nad yw'n darparu ar eu cyfer yn uniongyrchol, fel cymorth mewn meysydd pwnc di-graidd.

Arweinyddiaeth: Digonol

Yn ystod ei 18 mis cyntaf yn gweithredu, fe wnaeth arweinyddiaeth y consortiw ganolbwyntio'n bennaf ar fodloni ei rwymedigaethau i'r cytundebau lefel gwasanaeth gyda'i chwe awdurdod lleol cysylltiedig ac adweithio i anghenion ysgolion. Golygai diffyg gallu yn uwch dîm arweinyddiaeth GwE mai cyfyngedig fu cynnydd o ran datblygu gwasanaeth gwella ysgolion effeithiol.

Ers hynny, mae uwch arweinwyr yn y chwe awdurdod lleol, yn ogystal ag aelodau newydd sydd wedi'u penodi i uwch dîm rheoli GwE, wedi diwygio'u hymagwedd at waith y gwasanaeth gwella ysgolion rhanbarthol. Mae'r ymagwedd hon yn seiliedig ar weledigaeth o system hunanwella y mae'r mwyafrif o randdeiliaid yn ei deall yn dda yn gyffredinol. O ganlyniad, mae hyder cynyddol, er bregus, ymhlith ysgolion, awdurdodau lleol ac aelodau etholedig yng ngallu'r consortiw i gyflwyno gwasanaeth gwella ysgolion effeithiol.

Amlinellir y strwythur llywodraethu i gefnogi'r gwasanaeth mewn Cytundeb Rhwng Awdurdodau sy'n diffinio cylch gorchwyl a phwerau dirprwyedig y Cyd-bwyllgor. Mae'r consortiw wedi bod yn araf yn sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn gyson â disgwyliadau Model Cenedlaethol Llywodraeth Cymru ar gyfer Gweithio Rhanbarthol. Er enghraifft, dim ond ystod y flwyddyn ddiwethaf y cafodd y Bwrdd Cyngori a'r bwrdd rheoli eu sefydlu.

Mae'r Cyd-bwyllgor yn darparu'r modd i uwch arweinwyr yr awdurdodau lleol i arfer eu goruchwyliaeth dros waith y consortiw ac, ar y cyfan, mae'r aelodau'n deall ac yn cyflawni'u cyfrifoldebau'n briodol. Fodd bynnag, nid yw'r trosolwg strategol ac atebolrwydd gweithio ar y cyd mewn ystod o bartneriaethau wedi'u datblygu'n llawn. Mae'r bwrdd rheoli'n cynnig her briodol i swyddogion y consortiw yn y rhan fwyaf o feysydd, er nad ydynt yn herio ansawdd prosesau ac adroddiadau hunanarfarnu'r consortiw yn ddigonol. Mae'r Bwrdd Cyngori yn cynnig her adeiladol a safbwynt annibynnol i waith y consortiw ar ôl cyfnod cychwynol lle'r oeddent yn ansicr

ynglŷn â chwmpas eu rôl. Mae grwpiau rhanddeiliaid ychwanegol, fel y pennaeth a grwpiau defnyddwyr llywodraethwyr, yn cynorthwyo rheolwr gyfarwyddwr ac uwch reolwr GwE yn dda.

Mae rheolwr gyfarwyddwr ac uwch dîm rheoli GwE wedi darparu arweinyddiaeth bwrpasol wrth ddatblygu ymagwedd gydgysylltiedig at y gwasanaeth gwella ysgolion yn ystod y flwyddyn a hanner diwethaf. Mae cydbwysedd gwell rhwng her a chymorth i ysgolion, ac mae arwyddion fod yr ymagwedd yn cael effaith gadarnhaol ar wella deilliannau mewn ysgolion sydd yn y categorïau coch ac ambr. Mae llai o dystiolaeth yn y cyfnod cynnar hwn fod y gweithio o ysgol i ysgol, ac adolygiadau cymheiriaid mewn ysgolion yn y categorïau gwyrdd a melyn, yr un mor llwyddiannus.

Mae lefel gynyddol o gydweithredu ac ymddiriedaeth rhwng GwE a'i chwe awdurdod lleol cysylltiedig. Mae GwE yn cynorthwyo'r swyddogaeth graffu ar lefel awdurdod lleol unigol trwy ddarparu adroddiadau ar berfformiad a chynnydd ysgolion yn erbyn y blaenoriaethau yng nghynllun yr awdurdod lleol unigol. Yn gyffredinol, mae'r adroddiadau'n hawdd i'w darllen ac yn eglur. Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau rhwng y pwyllgorau craffu a swyddogion GwE wedi'u cynllunio ddigon ymlaen llaw bob amser, ac mae hyn yn dwyn pwysau diangen ar swyddogion i ymateb ar fyr rybudd.

Mae cynllun busnes presennol y consortiwm yn amlinellu'r nodau strategol ar gyfer y consortiwm yn dda o fewn gweledigaeth tair blynedd. Mae'r cynllun yn rhoi ystyriaeth dda i flaenoriaethau gwella ysgolion Llywodraeth Cymru a'r rhai ar gyfer y rhanbarth.

Gwella ansawdd: Digionol

Mae uwch arweinwyr yn ystyried barnau'r rhan fwyaf o randdeiliaid yn briodol. Byddant yn ymgynghori ag ysgolion a phartneriaid eraill yn rheolaidd i fesur barnau, ar ansawdd cyffredinol y gwasanaeth gwella ysgolion yn ogystal ag ar agweddau penodol fel cyrsiau hyfforddi ymarferwyr neu weithredu mentrau newydd.

Yn gyffredinol, mae arweinwyr a rheolwyr yn defnyddio ystod addas o dystiolaeth uniongyrchol i lywio'r broses hunanarfarnu. Mae hyn yn cynnwys dadansoddi data ac asesu perfformiad presennol ysgolion a'r consortiwm yn erbyn cymaryddion a meincnodau perthnasol. Mae'r gwelliant diweddar yn nhrefniadau'r consortiwm i gasglu, rheoli a dadansoddi data wedi galluogi ymgynghorwyr i gefnogi a llywio'u gwaith gydag ysgolion yn fanylach. Fodd bynnag, nid yw uwch arweinwyr bob amser yn defnyddio data ar lefel disgyblion yn ddigon effeithiol i lywio'u barnau ynglŷn â chryfderau a meysydd i'w gwella yn yr holl ddeilliannau perfformiad, er enghraifft wrth ddadansoddi deilliannau grwpiau o ddisgyblion, gan gynnwys disgyblion sy'n agored i niwed, ar lefel ranbarthol.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae'r consortiwm wedi datblygu nifer o raglenni allweddol, fel y rhaglenni datblygu arweinyddiaeth ymarferwyr, a fframwaith her a chymorth diwygiedig y consortiwm. Mae'n rhy gynnar i'r consortiwm arfarnu effeithiolrwydd llawer o'r rhaglenni hyn. Fodd bynnag, mae'r ychydig o arfarniadau sydd wedi'u cynnal yn dibynnu gormod ar dystiolaeth rhy gul, yn tueddu canolbwyntio ar broses yn hytrach na deilliannau ac maent yn rhy ddisgrifiadol yn gyffredinol. Mae hyn yn rhwystro galluoedd uwch arweinwyr i fyfyrion ynghylch effeithiolrwydd cyffredinol y mentrau.

Mae uwch arweinwyr yn defnyddio'r dystiolaeth o weithgareddau hunanarfarnu i lywio'r adroddiad hunanarfarnu presennol. Ar y cyfan, mae'r adroddiad hwn yn rhoi golwg gynhwysfawr o waith y consortiwm. Ar gyfer pob agwedd allweddol, mae'r adroddiad yn cynnwys trosolwg byr defnyddiol o'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella, ac amlinelliad o'r gwelliannau sy'n mynd rhagddynt ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae'r adroddiad hunanarfarnu'n rhy ddisgrifiadol yn gyffredinol, ac nid yw'n cynnwys arfarniad digon cadarn o effeithiolrwydd gwaith y consortiwm. At ei gilydd, mae uwch arweinwyr yn defnyddio'r wybodaeth o'r adroddiad hunanarfarnu'n briodol, ynghyd â'r argymhellion yn adroddiad thematig Estyn ym Mehefin 2015 'Gwella Ysgolion drwy Consortia Rhanbarthol', i lywio'u blaenoriaethau cynllunio gwelliant. Mae'r cynllun busnes presennol ar gyfer 2015-2018 yn amlinellu'n briodol beth yw nodau'r consortiwm ar gyfer gwella deilliannau disgyblion ac ar gyfer datblygu strwythurau trefniadol mewnol y consortiwm ymhellach. Mae pum prif faes blaenoriaeth yn sylfaen i'r nodau, sy'n cynnwys targedau perthnasol ar gyfer gwella addysgu a dysgu mewn ysgolion ym mhob cyfnod allweddol, ac ar gyfer gwella ansawdd arweinyddiaeth ymarferwyr ysgol ar bob lefel. Yn ogystal, mae'r blaenoriaethau'n canolbwyntio'n dda ar gynorthwyo ysgolion i ddod yn ysgolion sy'n hunanwella, ac ar sicrhau bod y consortiwm yn gyson o ran ei gymorth a'i her i ysgolion yn y rhanbarth. Mae'r cynllun busnes yn cynnwys ffrwd waith ar gyfer y cyfnod 2015-2016, ac mae'n nodi'n briodol y camau gweithredu, y cyfrifoldebau arweiniol a'r cyfrifoldebau monitro ar gyfer cyflawni'r gwelliannau ym mhob un o'r pum maes blaenoriaeth. Fodd bynnag, mae diffyg targedau y gellir eu mesur neu feini prawf llwyddo clir mewn llawer o'r blaenoriaethau, eu cerrig milltir cysylltiedig, a'r camau cyflawno o fewn y ffrydiau gwaith. Mae hyn yn ei gwneud hi'n anodd i uwch arweinwyr fesur cynnydd yn y rhanbarth yn ddigon cywir.

Mae'r Bwrdd Cynghori wedi datblygu proses yn ddiweddar ar gyfer nodi a rheoli risgiau. Mae hyn yn cynnwys cofrestr risg ddefnyddiol, gyda chyfeiriadau priodol at effaith bosibl y risgiau a nodwyd ar gyllid a llywodraethu, ac ar gyflawni blaenoriaethau'r cynllun busnes. Fodd bynnag, nid yw'r risgiau hyn yn cael eu hystyried na'u harfarnu'n systematig gan y Cyd-bwyllgor neu grwpiau eraill yr aseiniwyd nhw iddynt. O ganlyniad, mae diffyg perchenogaeth briodol o'r risgiau yn y consortiwm er mwyn gweithio'n effeithiol i liniaru eu heffaith bosibl.

Ceir trefniadau rheoli perfformiad cadarn yn y consortiwm. Mae'r broses yn cynnwys arfarniad priodol o berfformiad staff yn erbyn amcanion blaenorol a chyfleoedd i bennu amcanion sy'n deillio o hunanasesiadau staff. Mae'r amcanion perfformiad y cytunwyd arnynt yn rhai penodol a mesuradwy yn gyffredinol, yn canolbwyntio'n briodol ar flaenoriaethau'r cynllun busnes ac ar waith uniongyrchol unigolion gydag ysgolion. Mae trefniadau addas ar waith ar draws y consortiwm i ddelio â thanberfformiad drwy hyfforddiant a datblygiad staff buddiol, a phrosesau anffurfiol a ffurfiol cytûn.

Partneriaethau: Digionol

Yn gyffredinol, mae'r consortiwm yn gweithio'n effeithiol mewn partneriaeth ag ystod o rwydweithiau rhanbarthol i gyflwyno gwasanaethau addysgol nad ydynt wedi'u cynnwys yn ei gyfrifoldebau craidd ar hyn o bryd. Caiff GwE a phob un o'r chwe awdurdod eu cynrychioli ar bob rhwydwaith gan aelodau staff perthnasol. Fodd bynnag, nid yw rôl strategol y rhwydweithiau rhanbarthol a'u hatebolrwydd i'r Cyd-

byllgor yn glir ac nid yw cyfeiriad agweddau ar eu gwaith o fewn y Model Cenedlaethol wedi'i nodi'n llawn i'r dyfodol. Mae'r Bwrdd Rheoli wedi nodi'r materion hyn fel risgiau, ac mae ganddo gynlluniau priodol i adolygu rolau a chyfrifoldebau'r rhwydweithiau rhanbarthol erbyn Medi 2016.

Mae'r Rhwydwaith Gwella Ysgolion yn darparu fforwm effeithiol i uwch swyddogion addysg o chwe awdurdod y rhanbarth ac uwch ymgynghorwyr her GwE i weithio ar y cyd ar lefel strategol a gweithredol. Mae hefyd yn ymgymryd â chyfrifoldebau gorchwyl a gorffen priodol ar ran y Bwrdd Rheoli. Er enghraifft, yn ddiweddar cynhaliodd archwiliad o benaethiaid dros dro ar draws y rhanbarth, a defnyddiodd y canfyddiadau'n effeithiol i ddatblygu rhaglen cymorth rhanbarthol sy'n bodloni angen lleol.

Mae Rhwydwaith y Cyfnod Sylfaen yn gweithio'n dda i ddatblygu agweddau ar arfer dda a dulliau hyfforddi ar y cyd ar draws y rhanbarth. Mae penodi uwch ymgynghorydd her ar gyfer y Cyfnod Sylfaen yn ddiweddar yn cryfhau gallu GwE i ddatblygu'r strategaeth ranbarthol ac i fynd i'r afael â gwendidau yng ngwaith y consortiw hyd yma i gynorthwyo ysgolion.

O ganlyniad i'r gwaith a wnaed gan y Rhwydwaith Anghenion Addysgol Arbennig (AAA) a Chynhwysiant, mae systemau a phrosesau yn fwy cyson ar draws y rhanbarth. Er enghraifft, mae dull cydlynus o gydlynw gwasanaethau ar gyfer disgyblion sy'n derbyn gofal gan yr awdurdodau lleol, ac mae hyn wedi gwella trefniadau i ddisgyblion wrth iddynt symud rhwng ysgolion. Mae gan aelodau'r rhwydwaith ystod dda o wybodaeth am ddysgwyr sy'n agored i niwed yn eu hawdurdod lleol eu hunain. Fodd bynnag, nid oes cyd-ddealltwriaeth eto o gyflawniad a chynnydd y disgyblion hyn ar draws y rhanbarth.

Mae'r Rhwydwaith Cyfrwng Cymraeg a Meithrin Gallu yn gweithio'n dda i hyrwyddo mwy o gydweithredu a rhannu arbenigedd mewn addysg cyfrwng Cymraeg, a gwella cydraddoldeb darpariaeth trwy ddatblygu a rhannu polisiau ac enghreifftiau o arfer dda. Mae'r rhwydwaith wedi cydlynw'r gwaith i ehangu'r 'Siarter Iaith' yn effeithiol ar draws y rhanbarth a Chymru.

Mae'r Rhwydwaith Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu a Data, a'r Rhwydwaith Cymorth i Lywodraethwyr yn goruchwylwio ac yn cydlynw ystod o wasanaethau perthnasol. Fodd bynnag, nid yw effaith eu gwaith yn cael ei harfarnu'n ddigon da, ac o ganlyniad, nid yw cynllunio strategol y gwasanaethau hyn yn effeithiol.

Mae'r Rhwydwaith Cyllid ac Adnoddau yn gweithio'n dda i fynd i'r afael â'r materion allweddol sy'n effeithio ar y defnydd o gyllid ar gyfer ysgolion a GwE. Er enghraifft, cyflwynodd y rhwydwaith bapur defnyddiol ar y cyd i'r Bwrdd Rheoli ar ddefnyddio'r Grant Gwella Addysgu. Mae'r rhwydwaith hefyd yn gwneud gwaith gwerthfawr ar gysondeb dirprwyo cyllid grant i ysgolion.

Mae GwE yn cynnal partneriaethau effeithiol gyda sefydliadau addysg bellach drwy ei bresenoldeb yn y Rhwydwaith 14-19 Rhanbarthol. Mae'r rhwydwaith yn datblygu ac yn cyflwyno cyrsiau ar y cyd sy'n bodloni anghenion y rhanbarth yn dda.

Mae'r consortiw wedi datblygu cysylltiadau partneriaeth da gyda'r awdurdodau esgobaethol sy'n cyfrannu'n briodol at gynllunio strategol a gweithredol y consortiw drwy eu cysylltiad â'r Cyd-bwyllgor a grwpiau defnyddwyr.

Mae cydweithredu gyda'r consortia rhanbarthol eraill yng Nghymru yn datblygu'n briodol. O ganlyniad, mae GwE wedi datblygu a chyflwyno rhaglenni datblygu, sydd wedi cael derbyniad da, ar gyfer penaethiaid ac arweinwyr canol profiadol mewn ysgolion y tu allan i Ogledd Cymru. Mae'r consortiw wedi dysgu o arbenigedd consortia eraill, yn enwedig o ran datblygu'r Rhaglen Her a Chymorth, systemau casglu data a rhaglenni datblygiad proffesiynol.

Mae partneriaeth ddatblygol GwE gyda Phrifysgol Bangor yn cynnig cyfleoedd buddiol i wella ansawdd ac ystod ei wasanaethau. Mae arfarniadau cynnar o'r cyntaf o dri phrosiect ar y cyd, sy'n cynnwys 39 o ysgolion, yn awgrymu bod disgyblion wedi gwneud cynnydd sylweddol yn eu medrau darllen. Mae'r bartneriaeth hefyd yn ceisio gwella prosesau ar gyfer arfarnu agweddau ar waith GwE. Fodd bynnag, mae'n rhy gynnar i arfarnu effeithiolrwydd y datblygiadau hyn.

Rheoli adnoddau: Anfoddhaol

Yn gyffredinol, mae prosesau rheoli ariannol effeithiol ar waith gan y consortiw. Mae'r cyfathrebu ac ymgynghori ynghylch trefniadau ariannol yn effeithiol, ac mae cyllid craidd a gwariant grantiau yn cael eu hadolygu'n rheolaidd gan staff GwE, yr awdurdod lleol cynnal a'r cydbwyllgor. Fodd bynnag, nid yw GwE wedi datblygu ei ddadansoddiad ariannol yn llawn i gefnogi cyflawni ei gynllun busnes tair blynedd. Nid yw GwE wedi datblygu cynllun ariannol tymor canolig eto, na chynllun y gweithlu sy'n gyson â'i gynllun busnes. Mae hyn yn golygu, er bod GwE yn gwneud defnydd mwyfwy effeithiol o ddata i nodi ei flaenoriaethau allweddol, nad yw'r cyswllt rhwng y broses cynllunio busnes a phenderfyniadau cynllunio ariannol wedi'i ddatblygu'n ddigonol am nad yw'r ffrydiau gwaith sy'n sail i'r cynllun busnes bob amser yn nodi'n glir yr adnoddau sydd i'w defnyddio.

Mae cyllid craidd yr awdurdodau lleol i GwE yn gyson ag argymhellion y Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio Rhanbarthol. Fodd bynnag, mae rhyw 11% o gyllid craidd GwE yn cael ei gadw gan yr awdurdodau lleol i ddarparu cyngor a chymorth i lywodraethwyr, TGCh rhanbarthol, a chymorth Adnoddau Dynol arbenigol trwy rwydweithiau rhanbarthol. Yr awdurdodau lleol sy'n dal i gyflwyno'r Cyfnod Sylfaen, llwybrau dysgu 14-19 a chynlluniau strategol y Gymraeg mewn Addysg a grant y Gymraeg mewn Addysg, ac fe'u hariennir gan yr elfen o'r Grant Gwella Addysg nas dirprwywyd. Mae GwE yn cydnabod y cyfleoedd cyfyngedig i gyflawni arbedion effeithlonrwydd ariannol yn ei fodel presennol, ond mae'n archwilio cynnwys meysydd gwaith ychwanegol yn y dyfodol.

Fe wnaeth swyddogion ystyried ystod o ostyngiadau cyllideb ar gyfer 2016-17; fodd bynnag, roedd y gostyngiad terfynol o 1.6% yn is nag a ragwelwyd. Roedd effaith y gyllideb derfynol ar gyfer 2016-17 yn cael ei hasesu'n llawn adeg yr arolygiad, ond mae GwE o'r farn y bydd yn gallu parhau i ddarparu ei wasanaethau a bodloni ei rwymedigaethau ariannol o fewn y sefyllfa honno gyda llai o gyllid.

Mae GwE yn cydnabod bod angen gwneud mwy o waith i gysoni dyraniadau grant â'i flaenoriaethau, er mai cyfyngedig fu'r cynnydd hyd yma. Mae bellach yn ofynnol i ymgynghorwyr her herio ysgolion ynglŷn â'u defnydd o gyllid grant, ond nid oes set o feini prawf clir i asesu'r defnydd o'r cyllid hwn, ac mae anghysonderau rhwng ysgolion ynglŷn â nodi effaith defnyddio cyllid grant ar ddeilliannau disgyblion. Nid yw GwE yn mynd ati'n systematig ar hyn o bryd i goladu'r wybodaeth a gasglwyd am ddefnydd ysgolion o gyllid grant, ac felly ni fanteisir yn llawn ar y cyfleoedd i rannu arfer effeithiol a dysgu ehangach. Yn 2015, comisiynodd GwE adroddiad ar ddefnyddio cyllid y Grant Amddifadedd Disgyblion gan sampl o ysgolion, ond nid oedd yr adroddiad yn nodi cost yr ymyriadau gwahanol, nac effeithiolrwydd yr ymyriadau hynny.

Cyflawnwyd arbediad cychwynnol o ryw 20% pan sefydlwyd GwE a daethpwyd o hyd i arbedion effeithlonrwydd yn 2015 ar draws swyddogaethau rheoli a gweinyddu. Cafodd yr arbedion hyn eu hailgyfeirio i gynyddu buddsoddiad mewn gweithio gydag ysgolion, ond hyd yma, nid oes fframwaith ffurfiol wedi'i ddatblygu i asesu'r gwerth am arian ehangach y mae GwE yn ei ddarparu. Nid oes barn gyson ar draws yr holl randdeiliaid ar y modd y gellir mesur gwerth arian gweithgareddau GwE, ac mae cryn bwyslais yn cael ei roi ar ganlyniadau lefel 2+ cyfnod allweddol 4 dros amcanion eraill y cynllun busnes.

Nid oedd adolygiad blynyddol GwE ar gyfer 2014-2015 yn cysylltu cost gwasanaethau yn glir gyda'r deilliannau a gyflawnodd. Er enghraifft, mae'r adolygiad blynyddol yn nodi bod defnydd effeithiol wedi'i wneud o'i gyllideb comisiynu. Fodd bynnag, nid yw'r meini prawf ar gyfer barnu felly wedi'u nodi'n glir, ac ni ddarparwyd unrhyw adroddiad i'r Cyd-bwyllgor na'r Bwrdd Rheoli ar y defnydd o'r gyllideb hon.

Nid yw GwE yn arfarnu ac yn adolygu ei wasanaethau a'i fentrau'n rheolaidd yn ystod eu cyfnod gweithredu er mwyn nodi meysydd i'w gwella na gwerth am arian. Yn ddiweddar, nododd GwE fod arfarniadau ei raglenni Arweinwyr Canol a Phenaethiaid wrth eu Gwaith wedi'u seilio ar dystiolaeth gyfyngedig, gan arwain at yr angen am ddull gwerthuso mwy systematig ar gyfer ei Raglen Datblygu a'r Rhaglen Her a Chymorth. Fodd bynnag, nid yw'r dull hwn wedi'i gytuno eto gan y Cyd-bwyllgor.

Mae GwE a'r consortiwim yn cydnabod yr angen i ddatblygu dull o fesur ei werth am arian a datblygu prosesau i ddangos y bydd ei ddefnydd o adnoddau yn cael yr effaith fwyaf bosibl ar ddeilliannau disgyblion. Mae'r diffyg o ran arfarnu'n feirniadol y deilliannau a gyflawnwyd yn erbyn y costau cyflwyno yn golygu nad yw GwE mewn sefyllfa dda ar hyn o bryd i asesu'r modd gorau i ddefnyddio'i adnoddau er mwyn cyflawni'r nodau a'r blaenoriaethau yn ei gynllun busnes.

Atodiad 1

Y tîm arolygu

Iwan Roberts	Arolygydd Cofnodol
Mark Campion	Arolygydd Tîm
Jane McCarthy	Arolygydd Tîm
Tony Bate	Arolygydd Tîm
Clive Phillips	Arolygydd Tîm
Cath Evans	Arolygydd Tîm
Rob Davies	Arolygydd Tîm
Huw Watkins	Arolygydd Tîm
Sue Davies	Arolygydd Tîm
Sian Clark	Swyddfa Archwilio Cymru
Gareth Jones	Swyddfa Archwilio Cymru
Rhys Hughes	Enwebai

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael ar wefan Estyn (www.estyn.llyw.cymru)

Rhestr termau

Y Cwricwlwm Cenedlaethol

Lefelau disgwylidig y Cwricwlwm Cenedlaethol

- Erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen, yn saith oed, disgwylir i ddysgwyr gyrraedd deilliant 5 y Cyfnod Sylfaen, a disgwylir i'r rhai mwy galluog gyrraedd deilliant 6.
- Erbyn diwedd cyfnod allweddol 2, yn un ar ddeg oed, disgwylir i ddysgwyr gyrraedd lefel 4 a disgwylir i'r dysgwyr mwy abl gyrraedd lefel 5.
- Erbyn diwedd cyfnod allweddol 3, yn un deg pedwar oed, disgwylir i ddysgwyr gyrraedd lefel 5 a disgwylir i'r dysgwyr mwy abl gyrraedd lefel 6 neu lefel 7.

Dangosydd y Cyfnod Sylfaen (DCS)

Mae cynnydd mewn dysgu drwy'r Cyfnod Sylfaen yn cael ei ddynodi gan ddeilliannau (o ddeilliant 1 i ddeilliant 6). Mae dangosydd y Cyfnod Sylfaen yn ymwneud â pherfformiad disgwylidig mewn tri maes dysgu yn y Cyfnod Sylfaen: llythrennedd, iaith a chyfathrebu yn Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf; datblygiad mathemategol; datblygiad personol a chymdeithasol, lles ac amrywiaeth ddiwylliannol Rhaid i ddisgyblion gyrraedd y deilliant disgwylidig (deilliant 5) yn y tri maes uchod i gyflawni dangosydd y Cyfnod Sylfaen.

Y dangosydd pwnc craidd yng nghyfnodau allweddol 2, 3 a 4

Mae'r dangosydd pwnc craidd yn ymwneud â'r perfformiad disgwylidig mewn Saesneg neu Gymraeg mamiaith, mathemateg a gwyddoniaeth, sef pynciau craidd y Cwricwlwm Cenedlaethol. Rhaid i ddysgwyr ennill y lefel ddisgwylidig o leiaf naill ai mewn Saesneg neu Gymraeg mamiaith, ynghyd â mathemateg a gwyddoniaeth i ennill y dangosydd pwnc craidd.

Arholiadau allanol yng nghyfnod allweddol 4 neu yn y sector ôl-16

Y dangosydd pwnc craidd – fel yr uchod.

Cymhwyster lefel 1 – cyfwerth â chymhwyster TGAU, gradd D i G.

Trothwy lefel 1 – rhaid bod dysgwyr wedi ennill llawer o gymwysterau sydd gyfwerth â phum cymhwyster TGAU ar raddau D i G.

Cymhwyster lefel 2 – cyfwerth â chymhwyster TGAU, gradd A* i C.

Trothwy lefel 2 – rhaid bod dysgwyr wedi ennill llawer o gymwysterau sydd gyfwerth â phum cymhwyster TGAU, gradd A* i C.

Trothwy lefel 2 yn cynnwys Saesneg neu Gymraeg mamiaith a mathemateg – rhaid bod dysgwyr wedi ennill cymwysterau lefel 2 mewn Saesneg neu Gymraeg mamiaith ac mewn mathemateg fel rhan o'u trothwy.

Cymhwyster lefel 3 – cyfwerth â chymhwyster Safon Uwch, gradd A* i C.

Trothwy lefel 3 – rhaid bod dysgwyr wedi ennill llawer o gymwysterau sydd gyfwerth â dau gymhwyster Safon Uwch, gradd A* i E.

Mae'r **sgôr pwyntiau cyfartalog ehangach** yn cynnwys yr holl gymwysterau allanol a gymeradwywyd i'w defnyddio yng Nghymru ar yr oedran perthnasol – er enghraifft, yn 16 neu'n 18 oed. I gyfrifo hyn, caiff cyfanswm y pwyntiau a enillir gan bob dysgwr yn y garfan ei rannu â nifer y dysgwyr.

Mae'r **sgôr pwyntiau cyfartalog wedi'i chapio** yn cynnwys yr wyth canlyniad gorau yn unig ar gyfer pob disgybl o'r holl gymwysterau a gymeradwywyd i'w defnyddio yng Nghymru yn 16 oed.

Setiau Data Craidd Cymru Gyfan

Gallai ysgolion ac awdurdodau lleol gyfeirio at berfformiad o gymharu â'u teulu o ysgolion. Crëwyd y teuluoedd hyn o ysgolion i alluogi ysgolion i gymharu eu perfformiad ag ysgolion tebyg ledled Cymru. Mae teuluoedd yn cynnwys ysgolion â chyfrannau tebyg o ddisgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim, sy'n byw yn y 20% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru, mae ganddynt anghenion addysgol arbennig, maent yn y categori gweithredu gan yr ysgol a mwy neu ar ddatganiad ac yn llai na chymwys o ran eu caffaeliad o Saesneg fel iaith ychwanegol.